Pagrindinę archeologinių radinių dalį sudaro XVI a. pabaigos - XVII a. buitinė keramika ir kokliai, supilti į griovį iš miesto pusės. XVII a. pirmoje pusėje piliai nustojus vaidinti reikšmingesnį vaidmenį miesto gynyboje, miesto šiukšlės buvo pilamos tiesiai į gynybinį griovį. XVIII a. supylimus sudaro statybinės griuvenos. Galutinai R gynybinis griovys buvo užpiltas XX a. pradžioje.

1994 m. archeologinių kasinėjimų metu gauti duomenys bus tikslinami tolesnių tyrimų metu. Tačiau jau dabar aišku, kad Kauno pilies gynybinė sistema išgyveno ne vieną rekonstrukcijos etapą.

Vladas Žulkus

Klaipėdos pilies liekanų tyrimai

1994 ir 1995 m. KU VLPIC kasinėjo poternas po Princo Fridricho ir Princo Karlo bastionais ir toliau tyrė Klaipėdos piliavietės teritoriją.

1994 m. Princo Fridricho poternoje buvo ištirta likusi jos dalis (140 m^2). Centrinėje dalyje, anksčiau ištirtų plotų Nr.1 ir Nr.2 tęsinyje į R, buvo iškastas plotas Nr.3. Po paviršiniais griuvenų, juodos perpuvusios medienos (buvusių grindų), šlyno, skiedrų, molio ir žvyro supiltais apie 1,5 m storio sluoksniais gulėjo supiltas durnblingas smėlis.

Tyrinėtame plote iki galo atkastos medinio tilto liekanos. Tilto poliai dabar yra atidengti 21 m ilgio atkarpoje. Tarp tilto stulpų buvo 1,55-2,4 m atstumai. Polių stulpai ąžuoliniai ir pušiniai. Vieni jų buvo tašyti - 32x22, 29x22, 23x20, 22x20 cm dydžio, kiti neapdirbti - apie 42, 40, 22 cm skersmens. Rasti ir nedideli stulpeliai bei kuolai. Tarp polių buvo suvirtusios ąžuolinės iki 2,3 m ilgio, 26 cm pločio ir 9 cm storio lentos. Palei poternos Š sieną aptiktas 9,5 m ilgio ąžuolinis netaisyklingo pjūvio, apie 30x20 cm dydžio rąstas. Jo viršuje yra 8 lizdai. Palei P sieną gulėjo kita 5,54 m ilgio tašyta sija. Ji ąžuolinė, smarkiai papuvusi, su 4 ar 5 lizdais viršuje. Abi detalės, matyt, yra tilto konstrukcijos liekanos. Tiltas datuojamas XV a. Datavimas bus tikslinamas dendrochronologiniu metodu.

Poternos R gale buvo rasti dar du panašūs kaip V (žr. ATL 1992 ir 1993 m. V., 1994. P.205-207) pamatai. Vieni pamatai buvo per 16 m nuo anksčiau atidengtų V krašte. Juos sudarė du mūro kyšuliai-"ragai", orientuoti į V, platus padas-priegrinda ir statmenai "ragams" išmūryta siena. Pado plotis tarp "ragų" yra 3,98-2,4 m, o storis vos per dvi plytų eiles. Mūryta plytas rišant gotikine tvarka. Plytų vidutiniai formatai: 31,5 x14,2x9,3; 35,4x16x10 cm. Skiedinys kalkinis, pilkšvas arba rusvas, kietas. Š pusėje "ragų" mūras virš priegrindos iškyla per 4 plytų eiles (50 cm aukščiu). Tarp "ragų" išmūryta skersinė gotikinė siena yra 2,46 m ilgio ir 2,05-2,08 m pločio. Į R nuo šių dviejų "ragų" rastas paviršius iš plytgalių ir nedidelių akmenų, suištų kalkiniu skiediniu. Tas paviršius tęsiasi iki pat kitos sienos liekanų. Bendrai paėmus, tarpas tarp dviejų gotikiniu būdu sumūrytų sienų, užpildytas kalkių skiedinio ir plytgalių mišiniu, yra vidutiniškai 3,5 m pločio.

4,5 m į P nuo šios sienos yra kito, analogiško mūro liekanos. Čia aptiktos liekanos dviejų "ragų", tarp kurių prie skersinės sienos buvo 1,5 m tarpas. Skersinė siena yra 2,2 m pločio, iškilusi iki 1 m aukščiau kalkių skiedinio ir plytgalių paviršiaus. Joje išliko angos (ambrazūros) fragmentai - apačia su ryškiu nuolydžiu išorėn ir abu žandai. Anga buvo netaisyklingos formos, platėjanti PR pusėn. Jos minimalus plotis buvo 1,3 m, maksimalus - apie 1,7 m. Mūro plytos yra vidutiniškai 34x16,5x10,2 cm dydžio, surištos gotikiniu būdu, skiedinys kalkinis, rupus, birus. Mūras datuojamas XVI a. Angos žandai buvo vėliau dar apmūryti ją susiaurinant - naujas mūras yra renesansinis, netaisyklingas, plytos apie 27x12x6,4 cm dydžio. Į R nuo sienos išorėje buvusios ambrazūros yra akmenų grindinys, kuris nuolaidėja iki senojo griovio krašto.

Poternos tunelyje, kuris veda iš pilies kiemo į poternų centrinę dalį, buvo atidengti XIX a. netvarkingų medinių grindų likučiai. Ten giliau nekasinėta, nes ši poternos dalis guli buvusio pilies griovio vietoje ir kultūrinių sluoksnių ten nėra, o aukštas gruntinio vandens lygis neleidžia pasiekti buvusio griovio dugno.

Po 1994 m. kasinėjimų tapo aišku, jog viename ir kitame poternų gale rasti mūrai priklauso ne tilto bokštams, bet yra senųjų pilies bastėjų (1516-

1519 m.) ir bastionų (XVI a. II pusė-XVII a. pradžia) išorinės sienos su šaudymo angomis reliktai. Poternos antrame statybos etape buvo prailgintos į abi puses po 4,5 m.

Radiniai surinkti supiltiniuose poternos sluoksniuose arba griuvenose, todėl jie visi atsitiktiniai ir skirtingų laikotarpių. Tai akmeniniai XIV-XV a. sviediniai, XIV - XVI a. keramika, XVII a. koklių fragmentai, ketinis XVIII a. sviedinys, odinės avalynės likučiai.

Princo Karlo (ŠV) bastiono poternose buvo ištirtas 220 m^2 plotas. Kultūrinių sluoksnių nerasta. Po supiltiniu gruntu 1,4 m gylyje nuo buvusių grindų lygio yra tik senojo paviršiaus sluoksniukas su suodžiais, angliukais ir viena kita plokščiųjų čerpių nuolauža. Giliau buvo pilkas (supiltas (?)) smėlis. Tarp poternų sienų aptikti skersiniai pamatai yra išmūryti vėliau. Išorinio mūro su šaudymo angomis fragmentų, tokių kaip buvo Princo Fridricho poternose, nerasta.

Piliavietės teritorijoje buvo ištirtas 358 m^2 plotas. Kasinėta tarp anksčiau tyrinėtų plotų, juos sujungiant. Iki pat buvusio Š korpuso vidinės sienos buvo atidengti skersinių pertvarų pamatai, tarp jų ir dar 1975 m. (žr. ATL 1974 ir 1975 metais. V., 1976. P. 41-45) pradėtų tyrinėti XIV a. pamatų likučiai. Kai kurie jų fragmentai buvo atkasti antrą kartą. Didesnėje ploto dalyje aptikti tik supiltiniai ir suardyti XV-XIX a. sluoksniai. Š korpuso vidinės sienos vietoje, 1,4-1,5 m gylyje, rasti tik didžiuliai akmenys - buvusio pamato apačia.

Kultūriniai sluoksniai virš įžemio ištirti tik ploto V dalyje. Virš įžemio 80-110 cm gylyje buvo griuvenos. Virš jų susiklostęs juodos žemės su anglimis sluoksnis, kuriame rasta XIV-XVI a. keramikos, vinių, kniedžių, įmovinis ietigalis su siaura rombine plunksna nulaužtu galu.

Į V nuo anksčiau atidengtos atraminės sienos ir buvusių arklidžių šalia Š korpuso ištirti anksčiau palikti ploteliai. Arklidžių vietoje rasti plytinės aslos fragmentai. Atraminė siena ir išorinio kiemo grindiniai buvo atidengti 12 m ilgyje nuo jau konservuotos sienos dalies į V. Atraminės sienos mūras labai suardytas - išorėje žymios dviejų plačių kontraforsų liekanos. Atraminė siena mūryta iš akmenų ir plytų. XVII a. pradžios kiemo grindinys gerai išlikęs. Išilgai jo R-V kryptimi yra išgrįstas latakas vandeniui nubėgti.

Šioje dalyje buvo aptikta XVI-XIX a. šukių, vinių.

1994 m. atkasti pamatai tais pat metais buvo uždengti, o 1995 m. rudenį atkastų mūrų apsaugai pradėta statyti kapitalinė stoginė.